

Video'erne og tegneserierne har for alvor påvirket den gængse fortællende film. »Subway« er en poetisk film, der bærer præg af fransk charme og amerikansk rytme. Velsmurt og smuk, pudsigt og pjusket som man skal være i dag. Formen, sansen for tidens smag lige her og nu, er af altoverskyggende vigtighed. Formen er indholdet. Det er vist kun de helt unge i video'ernes vold, der finder den interessant som andet end fænomener. Men det handler heller ikke om at være interessant.

»Subway«s helt Fred (Christophe Lambert) hugger nogle vigtige papirer fra Helena's (Isabelle Adjani) ægtemand ved et stort fint fødselsdagsselskab. Mandens Mercedes forfølger Freds lille Peugeot 205 helt ned i dybet, i Paris' trafikale underverden, som plejer at hedde *Métro*, men som på pariser-karl-smartsk hedder *subway*.

Hernede i det visuelt fascinerende, lukkede univers udspilles så det meste af »Subway«, med den gulerodsfarvede punk-klippede Fred som guide for det velhængte *steady-cam*. Med ham glider vi rundt i nutids-pittoreske omgivelser af lange buede gange, rør, gitre, skakter, elevatorer, kakler og togskiner. Når vi ikke ser *med* ham, ser vi fra frøperspektiv op på ham og får nydeligt indrammede indstillinger ud af det, fordi lofterne er så særegne og linsrigtige.

Mange scener starter i et nærbillede. En flaske eller en rulleskøjte bevæger sig væk, hvilket sker i et gevaldigt empo på grund af vidvinklen, kameraet tiltes let og – *voilà* – vi får det hele med. Ned i sort for næste scene, der for eksempel brydes af farven på det tog, der kører ind i billedets dybde.

I små tableau'er møder vi underverdens indbyggere: *Rulleren*, der hedder sådan dels fordi han kører på rulleskøjter, dels fordi han ruller folk for håndtasker; *blomstersælgeren*, der behændigt skifter side og bevæger sig op og ned igennem underverdenen. Vi møder til percussion-lyde den sorte bodybuilder *Grand Bill*, og vi møder musikere nok til at samle indtil flere rock-bands.

De fungerer overvejende som hjælpere for Fred i flugten fra Helenas mands håndlangere og fra undergrundens politi. Politikommissæren – en blanding af Columbo og Den Gamle – får hjælp af de uduelige *Batman* og *Robin*, der er nøjagtig lige så tegneserieagtige som de lyder. Men dét er hele persongalleriet, og ingen næser er sat op efter at være andet eller mere.

Helena dukker op i sit overklaseskrud for at handle med Fred på ægtefællens vegne, og hun falder for ham i al afseksualiseret uskyldighed. Mens hendes skrud og simili i løbet af filmen ændres til ternede bukser og hestehale, ændres også hendes holdning til Freds arrest. Hun udnævner politiet til hans beskytter, og kommissæren til sheriff i hendes egen private western, hvor sheriffer altid beskytter den ene forbryder mod de andre – her ægtemandens – kugler.

»Har du aldrig været i biffen«, spørger hun Fred, da han ikke stikker hænderne i vejret ved synet af hendes revolver.

Og sådan er det hele vejen. Hele vejen, til Fred udånder i slow motion i Helenas arme, mens bandet spiller og nogle gamle fjolser klapper.

Den ironiske distance er nok filmens vigtigste ingrediens. Vi skal ha' smykker og smoking som i »Borte med blæsten«. Men for sjov. Ude af normalsammenhæng. Vi skal have *show* som i en Busby Berkeley-musical – men med politiet som dansepigler i takt til underlægningsmusikken. Vi skal have skønhed som i en Tarkovskij-film, men uden at det ser for konstrueret og dybsindigt ud. Vi skal have kvikke bemærkninger som i en Lubitch-komedie, men uden at de hænger sammen og laver en historie. Og vi skal have *thriller* uden spænding.

Filmen vælger at sætte sig mellem alle de stole, der findes i normalfilmens verden, og deri ligner den mange andre unge film og især video'er. En mager historie at hænge episoderne op og en usædvanlig eller ikke-realistisk *setting*, der isolerer manerer og attituder, men ikke specielle temaer. Dét er standardopskriften for den cocktail.

Rulleren, blomstersælgeren og trommeslageren er komponeret ud fra miniuniversets egne love. Men selv om filmen tangerer en hyldest til friheden i marginale samfund – de pudsige eksistensens frihed – så er figurerne mere anekdotiske end de er tematiske sværvægttere af nogen som helst art.

Der er lidt »Warriors« over »Subway«, men den film bragte eventyrets normer med sig. Dens karakterer foregav ikke at skulle være komplekse personligheder, hvor »Subway«s karakterer ligger på grænsen til normalsamfundets, men er lige så flade som tegneseriernes.

Men de har også tegneseriefigurerens humor i og omkring sig. Den løse fortælleform giver rum til pudsighederne, små vittige episoder bygget op omkring den meget enkle kerne. Kernen er sammenstødet af »normalverdensens« manerer med drinks før middagen og pardans og fyrværkeri som forlystelse – men *under jorden*. Det

rigtige på det forkerte sted. Eller måske er pointen netop, at det er det forkerte på det rigtige sted. Det er vist ikke så vigtigt.

Glæden over at fortælle er vigtigere end over det fortalte. Pudsige tableauer og kvikke bemærkninger er hvad »Subway« har på hjerte. Så det er en letsindet film, selv om den ender tragisk med en død helt i *slow motion*.

Orson Welles sagde engang noget om, at det at lave film var som at have verdens største elektriske tog. »Subway«s instruktør Luc Besson er kun 26 år, og han fik 15 millioner franc at lege med nede i metroen af filmselskabet Gaumont, der distribuerede hans første film »Le dernier Combat« (Den sidste kamp) fra 1982.

Men selv om metroen er en god *gimmick* og selv om charmen rocker derudaf, så har det nu engang altid været sjovere selv at lege end at se andre gøre det.

SUBWAY

Subway. Frankrig 1985.

P-selskab: Les Films du Loup/Tsf Production/Gaumont/TF1 Films Production. **Ex-P:** Louis Duchesne. **P:** Luc Besson, François Ruggieri.

P-leder: Edith Colnel. **Instr:** Luc Besson. **Instr-ass:** Didier Grousset, Patrick Alessandrin. **Manus:** Luc Besson, Pierre Jolivet, Alain Le Henry, Marc Perrier, Sophie Schmit. **Foto:** Carlo Varini (farve). **Klip:** Sophie Schmidt. **Ark:** Alexandre Trauner. **Rekvis:** Isabelle Wolf. **Sp-E:** Bernard Terreau, Les Freres Trielli, Patrick Soler. **Kost:** Martine Rapin, Magali Guidaschi. **Musik:** Eric Serra. **Tone:** Harald Maury, Harrick Maury, Gérard Lamps, Bruno Bourgade.

Medv: Isabelle Adjani (Helena), Christophe Lambert (Fred), Michel Galabru (Gesberg), Jean-Hugues Anglade (Rulleskøjteren), Jean-Pierre Bacri (Batman), Pierre-Ange Le Pogam (Jean), Jean-Claude Lecas (Robin), Michel d'Oz (Jean-Claude), Christian Gomba (Store Bill), Richard Bohringer, Jean Bouise, Jean Reno, Arthur Simms, Constantin Alexandrov, Eric Serra, Benoit Regent, Isabelle Sadoyan, Jimmy Blanche, Alain Guillard, Catherine Luton, Jean-Michel Castanie, Marie Vincent, Pierre Carive, Michel Montanary, Patrick Perez, Guy Laporte, Eric Proville, Francis Lemonnier, Dominique Hennequin, Vincent Skimenti, François Ruggieri, Magsali Guidasci, Roselyne Brunet, Bernard Pollak, Brigitte Chamarande, Arnold Walter, Jacky Jakubowicz, Jean-Luc Miesch.

Længde: 103 min. **Udl:** Jesper. **Prem:** 8.11. 85. – Dagmar + Palladium + Biografen (Århus) + Café Biografen (Odense) + Café Biografen (Vejle).

PORTRÆT AF EN KVINDELIG JAMES DEAN:

ISABELLE ADJANI

Allerede som 20-årig blev Isabelle Adjani filmstjerne af den funklende slags. Titelrollen i François Truffauts »L'Histoire d'Adèle H.« (»I kærlighedens lænker«) gjorde hende internationalt kendt. Hun blev nomineret til både Oscar og den franske César og opnåede New York-filmkritikernes pris.

Amerikanerne var vilde med hende og sammenlignede hende med den unge Jeanne Moreau, med Stephane Audran, Elisabeth Taylor og – som om det ikke kunne være nok – med James Dean. Det var New Yorks skarpe tunge Pauline Kael, der udnævnte hende til den kvindelige James Dean.

Også »Subway« har *type-casted* hende som *poor little rich girl* – arbejderpigen, der har betalt en for høj en pris for at komme ovenpå. Men filmens humor dementerer dette portræt i nogen grad og er i øvrigt ikke ligefrem en studie i karakter og psykologiske dybder.

Og som Dean oftest spillede hård dreng med blødt indre, spiller Adjani oftest den sårbare, mere eller mindre neurotiske og kærlighedshungrende pige, der dækker sin sårbarhed under attituder af dullethed eller barskhed og så alligevel krakelerer til sidst. Både »Øjet« og »Den dødelige Sommer« var bygget op omkring denne afskrælning af attituder.

Isabelle Adjani i en scene fra »Subway«

Isabelle Adjani har været professionel siden hun var fjorten år gammel. Hun er født i 1955 og er opvokset med den franske nybølgefilm. Efter optræden på TV og på teatret blev hun som sytten-årig optaget på den berømte og ellers meget strikse teaterskole ved Comedie Française uden optagelsesprøve.

Comedie Française forbød hende at spille med i »Adèle H.«, og det førte til at hun forlod denne kulturens højborg. Hun er i det hele taget kendt som en skrap dame, der ikke lader sig byde hvad som helst. Sidst udvandrede hun fra Godards »Fornavn Carmen«, hvor hun skulle have

spillet hovedrollen. Hun kunne ikke lide hans arbejdsform.

En af de første priser hun modtog, var den franske presses »Citron-pris«. Den tildeles de sure mokker, der ikke frivilligt stiller sig til rådighed for pressens sladder-spalter. Men nu, mange år senere, er det en dyd, et stjernens privilegium at holde sig tavs om privatliv og verdenssituation.

Mere distingverede priser er da også faldet som blød regn omkring hende. I 1981 fik hun i Cannes en pris for bedste skuespillerpræstation i to film: »Possession« (ikke importeret til Danmark) og James Ivorys »Quartet« (»Maria«). I 1982 fik hun en *César* for »Possession«; i 1983 endnu én for »Den dødelige Sommer«.

Polanski, Walter Hill, Herzog, Ivory og Carlos Saura – det er ikke kun i Frankrig, man har lagt mærke til hende. I Frankrig gav »Den dødelige Sommer« hende det store *folkelige* gennembrud, som »Subway« nu cementerer – i hvert fald for det unge publikums vedkommende. »La Mafnifique« er på vej ud i mælkevejen.

Ulla Bo Halvorsen

Isabelle Adjani's filmografi

- 1969 : Le petit bounat
I: Bernard T. Michel
- 1971 : Faustine ou le bel été
I: Nina Companeez
- 1974 : La Gifle
I: Claude Pinoteau
- 1975 : L'histoire d'Adele H/I kærlighedens lænker
I: François Truffaut
Le locataire/Den nye lejer
I: Roman Polanski
- 1976 : Barocco
I: André Techiné
- 1977 : Violette et Francois
I: Jacques Rouffio
- 1978 : Driver/I storbyens nat
I: Walter Hill
- 1979 : Nosferatu/Nosferatu
I: Werner Herzog
Les soeurs Bronte
I: André Techiné
- 1980 : Possession
I: Andrzej Zulawski
Clara et les chics types
I: Jacques Monnet
- 1981 : Quartet/Maria
I: James Ivory
L'Année prochaine si tout va bien
I: Jean-Loup Hubert
- 1982 : Tout feu, tout flamme
I: Jean-Paul Rappeneau
- 1983 : Antonietta
I: Carlos Saura
Mortelle randonnée/Øjet
I: Claude Miller
L'été meurtrier/Den dødelige sommer
I: Jean Becker
- 1985 : Subway/Subway
I: Luc Besson